

Schnittstellen 2013: Perspektiven der Lehrerbildung innerhalb der niederländischen Fachdidaktik

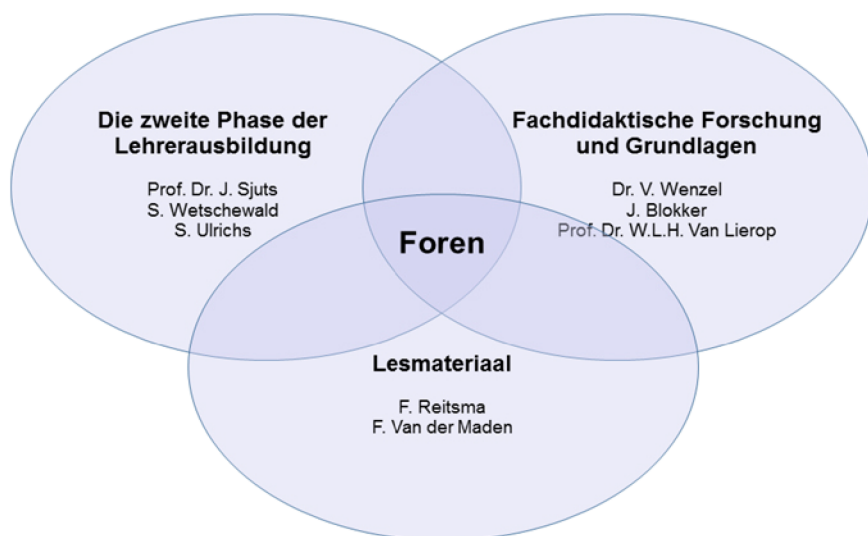
Het blijkt toch altijd weer zinvol te zijn om alle mensen samen te brengen die zich – op welke manier dan ook – bezighouden met de lerarenopleiding voor het vak Nederlands.

Er zijn twee fasen in de lerarenopleiding: een eerste universitaire en een tweede, het zogenaamde “Referendariat” aan de *Studienseminare* (in Nedersaksen) en aan de *Zentren für schulpraktische Lehrerbildung* (ZfsL) in Noordrijn-Westfalen. Deze twee fasen zijn institutioneel onafhankelijk van elkaar, waardoor de gewenste uitwisseling wel eens kan ontbreken. Soms weten studenten en docenten op de universiteit niet hoe het precies verder gaat en anderzijds weten de begeleiders en deelnemers van de *Studienseminare* vaak niet wat er op de universiteit gebeurt. Ook tussen de twee *Bundesländer* die zich met het schoolvak Nederlands op de universiteit bezighouden, is er zelden overleg. Het lijkt dus zonder meer zinvol om op de genoemde terreinen meer uitwisselingsmogelijkheden te creëren.

Het Institut für Niederlandistik van de Carl von Ossietzky Universiteit Oldenburg heeft daarom het initiatief genomen en met steun van de Nederlandse Taalunie op 14 maart 2013 een bijeenkomst georganiseerd met het doel studenten, leraren, vertegenwoordigers van de Landesschulbehörden en universiteitsdocenten in de vakdidactiek samen te brengen. De bedoeling was om een forum te bieden om met elkaar in contact te komen, om ideeën uit te wisselen en te discussiëren over nieuwe didactische en institutionele ontwikkelingen, methodes of recente (jeugd)literatuur en recent didactisch onderzoek, en dat allemaal met het oog op beide deelstaten NRW en Nedersaksen samen. In de voorbereidende fase werden alle scholen uitgenodigd waarop Nederlands wordt gegeven, net als alle universiteiten die Nederlands als universitair vak aanbieden (behalve Oldenburg zijn dat Berlin, Köln, Münster en Duisburg-Essen), de *Studienseminare* van Niedersachsen en de *Zentren für schulpraktische Lehrerbildung* in NRW, de *Fachvereinigung Niederländisch*, de IVN, vertegenwoordigers van de Landesschulbehörde, enz. Dit idee werd ondersteund door de senior projectleider van Nederlandse Taalunie Hellmuth Van Berlo en Mieke Smits, de directeur van het Taaluniecentrum NVT.

De opkomst was indrukwekkend. Zo waren er vanuit de *Studienseminare* vertegenwoordigers aanwezig: Prof. Dr. Johann Sjuts (Studienseminarleitung Leer), Stefan Ulrichs (Fachleiter Niederländisch, Studienseminar Leer) en Stefan Wetschewald (Fachleiter Niederländisch, ZfsL, Kleve). Even als Hajo Hülsdünker van de Niedersächsische Landesschulbehörde en Joachim Frensch, die als Fachberater Niederländisch in Nedersaksen werkt. En natuurlijk waren er veel leraren, studenten en docenten – in totaal meer dan 50 deelnemers.

Aan het begin van de bijeenkomst is de “Schnittstellen”-kerngedachte door Sabine Brunken (Institut für Niederlandistik, Gymnasium Rhauederfehn) met het volgende schema gevisualiseerd:

In het eerste deel van de bijeenkomst ging het voornamelijk over de tweede fase van de lerarenopleiding in Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen. Zoals gezegd weten docenten en studenten op de universiteit vaak niet precies hoe het na de studie verder gaat en waar belangrijke raakpunten kunnen liggen. Hierover hebben Prof. Dr. Johann Sjuts, Stefan Ulrichs en Stefan Wetschewald gesproken. Prof. Dr. Johann Sjuts sprak over de opleiding van de *Studienreferendare* in Nedersaksen. Niet alleen de wettelijke basis van de “Verordnung über die Ausbildung und Prüfung von Lehrkräften im Vorbereitungsdienst (APVO-Lehr)” kwam aan bod, maar ook het feit dat de lerarenopleiding zich op het moment “in einem grundlegenden Wandel mit einer Neubestimmung des Berufsbildes durch eine Orientierung an tätigkeitsfeldbezogener Forschung” bevindt. Stefan Wetschewald (ZfsL Kleve) verklaarde hoe de opleiding in Noordrijn-Westfalen gestructureerd is ten aanzien van de drie handelingsgebieden: “Unterricht gestalten und Lernprozesse nachhaltig anlegen”, “den Erziehungsauftrag Schule und Unterricht wahrnehmen” en “Vielfalt als Herausforderung annehmen und Chancen nutzen”. Stefan Ulrichs sprak als Fachleiter Niederländisch voor Nedersaksen. Hij lichtte de ontwikkeling toe van de Rahmenrichtlinien in de richting van een “funktionale kommunikative Kompetenzorientierung”.

De referenten gaven te kennen dat vanwege een structureel tekort in beide deelstaten de vooruitzichten voor leraren Nederlands goed zijn en dat de tweede fase gebaat is bij betrouwbare cijfers van het aantal universitaire afgestudeerden. Sommige leraren die in de toekomst Nederlands als tweede vreemde taal op hun school willen aanbieden, waren benieuwd of en wanneer ze nieuwe sollicitaties kunnen verwachten. Een vacature wordt immers pas uitgeschreven als er ook potentiële sollicitanten verwacht kunnen worden. Vele studenten hoorden voor de eerste keer hoe het na de universiteit verder gaat en konden tijdens de

koffiepauze hun latere *Fachleiter* leren kennen. Ook was het goed om te horen hoe de lerarenopleiding er in de verschillende deelstaten uitziet.

In het tweede deel ging het over concrete didactische onderwerpen. Op de universiteit en op school wordt literatuur gelezen en dus is het interessant het perspectief van een auteur te horen. Prof. Dr. Helga Lierop-Debrauwer sprak over literatuurdidactiek en de historische ontwikkeling van de adolescentenroman. De luisteraars konden een indruk krijgen van nieuwe jeugdromans die ze met hun leerlingen kunnen lezen. Ook Dr. Veronika Wenzel en meneer Jack Blokker hadden het over twee concrete onderwerpen uit de didactiek, namelijk “Vernetzte Wortschatzarbeit im Sinne des Kerncurriculums” en “Kommunikative Grammatikvermittlung”.

Na de lunchpauze ging het over de ontwikkeling van lesmateriaal, zowel voor de universitaire opleiding van de studenten, die later Nederlandse les willen geven als voor leerlingen die op school Nederlands leren. Foekje Reitsma stelde haar boek-in-wording voor, dat ze op dit moment voor het college ‘Inleiding vakdidactiek’ schrijft. Voor Duitse studenten bestaat er namelijk op dit moment geen geschikt materiaal voor de inleiding vakdidactiek NVT. Vaak moeten dan boeken gebruikt worden die voor Nederlandstaligen geschreven zijn of materiaal dat voor andere vreemde talen geschreven is, bijvoorbeeld voor het Engels. Een nieuwe “Schnittstelle” kwam aan het licht: mevrouw Wenzel en andere auteurs zijn op dit moment bezig voor Duitsers een handboek Nederlands te schrijven – niet alleen voor studenten maar ook voor leraren (Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Niederländische Philologie, ZfsL Münster). Hier ontstaat dus veel nieuw materiaal.

Fros van der Maden (Internationale School Groningen en educatief auteur) presenteerde haar schrijfcursus “Op schrift” (Edutekst, Groningen 2012), een schrijfcursus Nederlands voor jonge anderstaligen, CEFR A2/B1. Ze bracht veel lesmateriaal mee waar tijdens de koffiepauze in gekeken kon worden. Ook in het latere kringgesprek had ze vele tips voor de leraren en studenten.

In de namiddag was er verder tijd om met elkaar in gesprek te raken. In drie kringgesprekken hadden alle deelnemers de mogelijkheid om elkaar in een informeel kader te leren kennen, vragen te stellen, gedachten uit te wisselen en te discussiëren.

Alle voordrachten en de notulen van de kringgesprekken zijn te vinden op <http://www.uni-oldenburg.de/niederlandistik/schnittstellen-2013/vortraege/>

Aan het eind van de bijeenkomst werd duidelijk dat het volgens alle deelnemers wenselijk is om een dergelijke bijeenkomst regelmatig te organiseren: Schnittstellen 2015 of 2016? Leuk om elkaar dan terug te zien!

Sabine Brunken